

UŽKREČIAMŪJŲ LIGŲ EPIDEMIOLOGINĖ ANALIZĖ KAUNO RAJONE 2019 METAIS

2020-06-01

Kaunas

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, kasmet pasaulyje apie 15 mln. žmonių miršta nuo užkrečiamųjų ligų. Tai sudaro 25 proc. visų mirties atvejų. Dažniausios mirties priežastys – ūmios kvėpavimo takų ligos, ŽIV liga, tuberkuliozė, maliarija. Skiepijimas – vienas didžiausių laimėjimų sveikatos priežiūros srityje. Skiepijant išgelbstima gyvybių, apsaugoma visuomenė, mažinamas sergamumas ir padedama pailginti tikėtiną gyvenimo trukmę. Skiepijimas nuo užkrečiamųjų ligų – tai ne tik asmens apsauga nuo užkrečiamosios ligos, bet ir svarbus kiekvienos šalies ekonominio bei socialinio vystymosi veiksnys. Skiepijimo naudą galime matyti, kai sumažėjus skiepijimo apimtims vėl pradeda plisti iki tol pamirštos ligos. Kaip pavyzdžiui sumažėjus skiepijimo nuo tymų, raudonukės ir epideminio parotito apimtims susidarė palankios sąlygos išplisti įvežtiniais tymų atvejams ypač Kauno apskrityje, kur skiepijimų apimtys yra žemiausios. Didėjantis mikroorganizmų prisitaikymas ir kintamumas kelia antimikrobinio atsparumo (toliau - AMR) problemą ir jos grėsmę visuomenei. Tai yra viena iš didžiausių 21-ojo amžiaus grėsmių sveikatai – infekcijų dauginis atsparumas vaistams. Naudojant „Vienos sveikatos“ požiūrį kovai su AMR, t. y. apjungiant žmogaus sveikatos, gyvūnų sveikatos ir aplinkos sektorių pastangas, tikima, kad tai yra geriausias būdas pasiekti realią pažangą kovoje su AMR ne tik Europoje, bet ir pasaulyje. Dėl įvairių veiksnių poveikio neišvengiama nulemti epidemiologinių dėsningumų, dėl to užkrečiamosios ligos visame pasaulyje, Lietuvoje bei Kauno apskrityje išlieka prioritetine visuomenės sveikatos sritimi.

ŪMINĖS VIRŠUTINIŲ KVĖPAVIMO TAKŲ INFEKCIJOS IR GRIPAS

2019 m. Kauno rajone registruota daugiau kaip 19 tūkstančių gripo ir Ūminių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų (ŪVKTI), 2018 m. jų buvo 22 tūkstančiai. Atvejai pasiskirstė beveik po lygiai vaikams ir suaugusiesiems: vaikai sudarė 54 proc. visų susirgusiųjų, 5,7 proc. iš šių susirgimų sudarė gripas (2019 m. 1 120 atvejai, 2018 m. 1 340). Daugiausiai susirgimų gripu nustatyta suaugusiesiems asmenims (74 proc.), o ŪVKTI – vaikams (55 proc.). Sergamumo pikas pasiektas penktąją metų savaitę 136,8 atvejo 10 000 gyventojų per savaitę, 2018 m. didžiausias sergamumas gripu ir ŪVKTI buvo 6-ąją metų savaitę 140 atvejų 10 000 gyventojų per savaitę. Gripo epidemija Kauno rajone paskelbta 2019 m. vasario 5 d. truko 3 savaites (nuo 6-osios iki 8-osios metų savaitės). 2018 m. gripo epidemija buvo ilgesnė ir truko 4 savaites (nuo 6-osios iki 10-osios metų savaitės). 2019 m. Kauno rajone registruotas mirties nuo gripo atvejis (2018 m. nebuvo). Mirė 94 m. moteris, kuri nuo gripo neskiepyta.

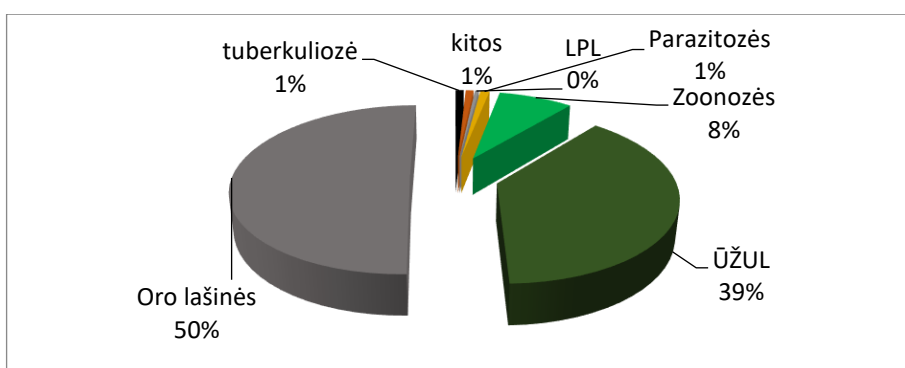
Siekiant šalyje, taip pat ir Kauno apskrityje, užtikrinti sistemingą virusologinę gripo ir ŪVKTI diagnostiką bei susieti klinikinius ir virusologinius gripo duomenis, vykdoma pasirinktinė klinikinė virusologinė gripo diagnostika. Kiekvieną gripo sezoną Kauno apskrities gydytojai paima iki 500 ėminių virusams nustatyti, tai sudaro nuo 26 iki 75 proc. visų šalyje gripo sezono metu paimamų ėminių (2018–2019 m. Kaune gripo sezoną paimti ėminiai sudarė 52,2 proc.). Per 2018–2019 m. gripo sezoną Kauno mieste paimti 316 ėminių. Akivaizdu, kad toks gydytojų aktyvumas yra nepakankamas gripo epidemiologinei priežiūrai užtikrinti, nors Kauno apskrities pasirinkti gydytojai labai tikslingai ima ėminus gripo virusui nustatyti, nes iki 80 proc. per savaitę paimtų ėminių yra nustatomas gripo virusas. 2018–2019 m. gripo sezoną iš Kauno mieste paimtų ėminių nustatyta 151 gripo virusas: 59 A(H1), 58 A(H3), 34 A tipo virusai. Skirtingai nuo ankstesniojo sezono, kada dominavo B tipo gripo virusas, 2018–2019 m. sezoną Kaune B tipo gripo virusų nustatyta nebuvo.

UŽKREČIAMŪJŲ LIGŲ ATVEJŲ REGISTRACIJA IR EPIDEMIOLOGINĖ DIAGNOSTIKA

2019 m. Kauno rajone registruota 1 953 užkrečiamųjų ligų atvejai, 2018 m. buvo 1 459. Lietuvoje kasmet šiomis ligomis, suserga apie 50 000–70 000 šalies gyventojų.

Analizuojant užkrečiamąsias ligas pagal ligų grupes, didžiausią procentą 2019 m. sudarė per orą plintančios infekcijos 50 proc., antroje vietoje per maistą ir vandenį plintančios užkrečiamosios ligos (ŪŽUL) (39 proc.), o trečioje – zoonozės (8 proc.) (1 pav.).

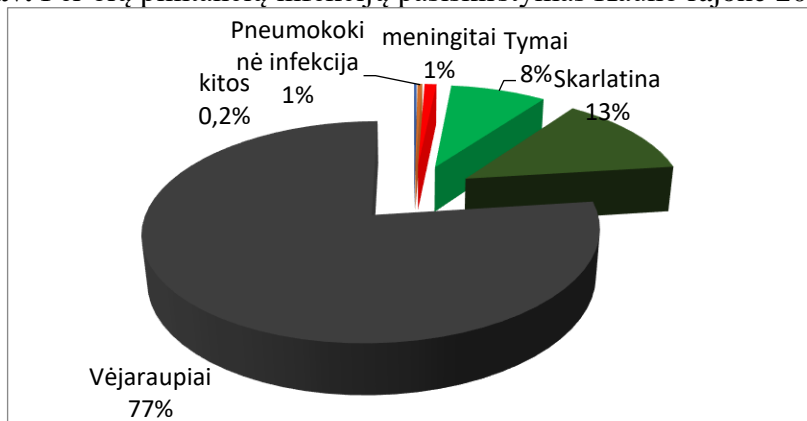
1 pav. Užkrečiamųjų ligų pasiskirstymas pagal ligų grupes (be gripo ir ŪVKTI) Kauno rajone 2019 m.

PER ORĄ PLINTANČIOS UŽKREČIAMOSIOS LIGOS

Per orą plintančios užkrečiamosios ligos 2019 m. sudarė 50 proc. visų registruotų užkrečiamųjų ligų Kauno rajone, 2018 m. – 44 proc. Iš visų per orą plintančių užkrečiamųjų ligų net 77 proc. sudarė vėjaraupiai (2018 m. – 71 proc.) (2 pav.).

2 pav. Per orą plintančių infekcijų pasiskirstymas Kauno rajone 2019 m.

Sergamumas vėjaraupiais Kauno rajone 2019 m., lyginant su 2018 m., padidėjo. 2018 m. registruota 462 susirgimai (rodiklis 49,9 atv. 10 000 gyv.), o 2019 m. – 747 (rodiklis 79,8 atv. 10 000 gyv.). Dažniausiai sergama lengvomis vėjaraupių formomis, todėl 2019 m. hospitalizuota tik 1,5 proc. visų susirgusių vėjaraupiais asmenų. 94,5 proc. susirgusiųjų – vaikai (0–17 m.). Iš visų susirgusiųjų vėjaraupiais vaikų net 76 proc. registruota tarp vaikų, lankančių ikimokyklinės ugdymo įstaigas, 23 proc.

– bendrojo lavinimo įstaigas. 2019 m. nuo vėjaraupių paskiepyta 9 vaikai ir 3 suaugusieji (2018 m. buvo 19 vaikų). Dėl vakcinės brangumo maži paskiepytų asmenų skaičiai nepadedą stabdyti vėjaraupių sergamumo.

Sergamumas skarlatina 2019 m., lyginant su 2018 m., padidėjo daugiau kaip 2 kartus. 2019 m. registruota 126 skarlatinos atvejai (rodiklis 13,5 atv. 10 000 gyv.). Iš susirgusiųjų skarlatina 7,1 proc. asmenų buvo hospitalizuoti. Skarlatina dažniau sirgo vyrai (57,1 proc.) nei moterys. Skarlatina sirgo tik vaikai.

2019 m. Kauno apskrityje išplito tymų protrūkis, kai registruota 425 susirgimo atvejai, iš jų Kauno r. 81. Paskutinis tymų protrūkis Kauno apskrityje buvo registruotas 2015 m. kai susirgo 30 asmenų (iš jų 7 Kauno r.). 2002 m. apskrityje buvo 89 susirgimai tymais (iš jų 16 Kauno r.). Protrūkio metu dažniau sirgo suaugusieji, kurių skiepimų būklė nežinoma. Skiepimų dokumentai neišlikę, o pagal galiojusius skiepimo kalendorius, galėjo būti paskiepyti tik viena vakcinės doze. Galimybę protrūkiui išplisti padidino žemos vaikų skiepimų tymų, raudonukės ir epideminio parotito (MMR) vakcina apimtys. Įvertinus protrūkio rezultatus parengtas Kauno apskrities skiepimo apimčių didinimo planas. 2019 m. Kauno rajone nuo tymų pasiskiepijo 249 suaugusieji, kurie turėjo sąlytį su tymais sergančiu asmeniu, arba nežinojo savo skiepimo būklės. Ankstesniais metais skiepimai nebuvo populiarūs. 2018 m. Kauno rajone suaugusieji nuo tymų nesiskiepijo.

Nors sergamumas meningokokine infekcija Kauno rajone nėra didelis 2 susirgimai per 2019 metus, tačiau nuo 2018 m. liepos 1 d. B tipo meningokokinės infekcijos vakcina įtraukta į Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių. 2019 m. nuo B tipo meningokokinės infekcijos paskiepyta 1 461 vaikas ir 3 suaugusieji. 2018 m. 414 vaikų ir 1 suaugęs.

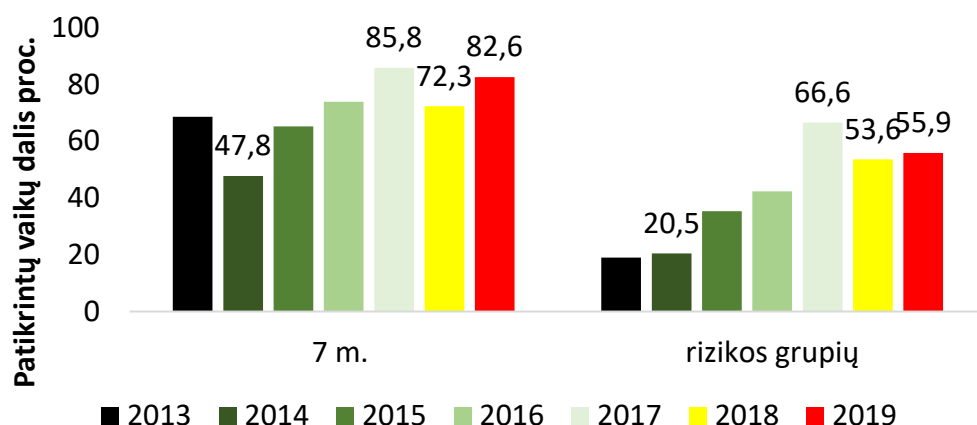
TUBERKULIOZĖ

Tuberkuliozė tebėra viena labiausiai paplitusių infekcinių ligų, kelianti nerimą visuomenėje. Tuberkuliozės plitimas susijęs su gyventojų migracija, socialinėmis, ekonominėmis problemomis, mediciniais faktoriais, skurdu, alkoholizmu, ŽIV/AIDS, narkomanija, bedarbyste, nepakankama prieštuberkuliozine profilaktika, pavėluota diagnostika. Nors sergamumo tuberkulioze epidemiologinė situacija šalyje stabilizuojasi, tačiau nemažėja sergančiųjų atvira tuberkulioze (kvėpavimo organų patvirtinta bakteriologiškai ir histologiškai) bei daugėja sergančiųjų atspariomis vaistams tuberkuliozės formomis. Vadovaujantis PSO rekomendacijomis, pagrindinės tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės priemonės – sėkmingai išgydyti 95 procentus naujai išaiškintų atvira tuberkulioze sergančių ligonių. PSO yra parengusi „End TB“ strategiją (End TB Strategy), kurios tikslas – sumažinti tuberkuliozės našą visuomenei. Siekiama, kad 2035 metais **95 proc.** sumažėtų mirčių nuo TB atvejų (lyginant su 2015 m.), **90 proc.** sumažėtų sergamumo TB rodiklis (lyginant su 2015 m.) ir nebektų naštos šeimoms dėl didžiulių su TB susijusių išlaidų.

2019 m. Kauno rajone registruota 17 susirgimų atvira tuberkulioze (rodiklis 1,5 atv., 10 000 gyv.) ir 3 ekstrapulmoninės tuberkuliozės atvejai. 2018 m. 19 susirgimų (2 atvejai 10 000 gyv.).

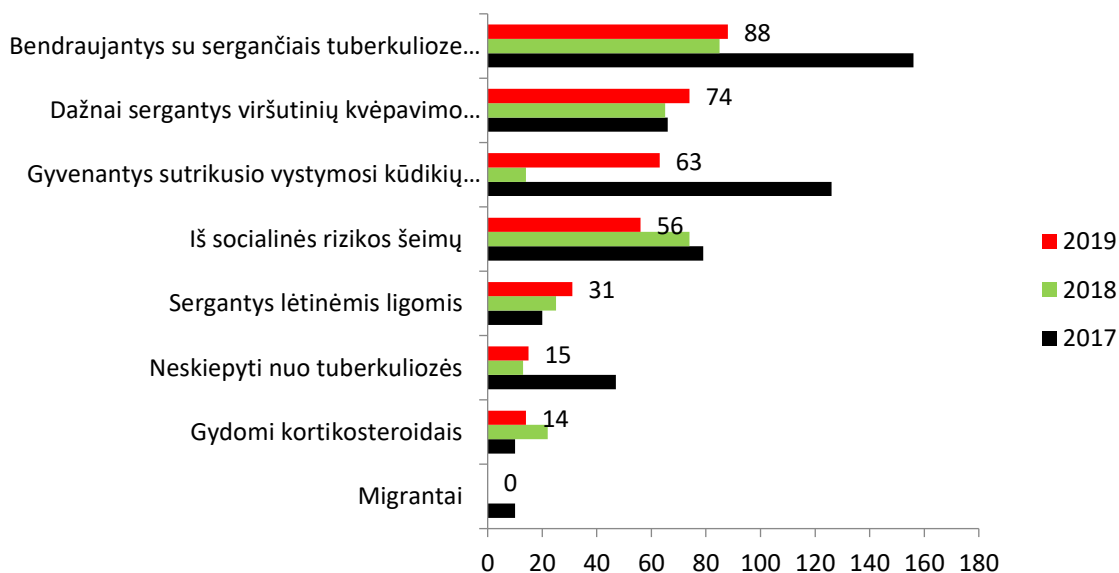
Kasmet, teisės aktų nustatyta tvarka, kiekvienoje ASPĮ, kurią asmuo yra pasirinkęs, profilaktiškai tikrinami 7 m. amžiaus ir rizikos grupėms priklausantys vaikai, atliekant tuberkulino mėginius. 2019 m. Kauno rajone tuberkulino mėginius reikėjo atlikti 1 203 sentynmečiams bei numatyti rizikos grupių vaikams, buvo atlikta 852, tai sudarė 70,8 proc. visų reikalingų atlikti mėginių. Vaikų, kuriems nustatytas teigiamas tuberkulino mėginys buvo 46, tai sudarė 5,3 proc. visų vaikų, kuriems buvo atliktas tuberkulino mėginys (3 pav.).

3 pav. Tuberkulino mėginiu patikrintų vaikų dalis Kauno rajone.

Siųstų konsultuotis pas specialistą (vaikų pulmonologą) buvo 30. Iš jų tuberkuliozė (ligos kodai A16–19 pagal TLK-10-AM) buvo diagnozuota 1 vaikui. Atviros formos plaučių tuberkuliozės ligos atvejų (ligos kodas A15.0 pagal TLK-10-AM) nebuvo nustatyta. 2 Kauno rajono ASPĮ neatlieka rizikos grupių vaikų ištyrimo tuberkulino mėginiu, Ažuolyno šeimos centras ir UAB Babtų šeimos medicinos centras. Vertinant Kauno rajono ASPĮ tuberkulino mėginiu patikrintų vaikų dalį procentais, daugiausiai ištirtų vaikų nurodė VŠĮ Jonučių sveikatos centras 100 proc. ir VŠĮ Pakaunės PSPC 85 proc.

Vertinant atskirai, 7 m. vaikų patikrinta 82,6 proc. (2018 m. buvo 72,3 proc.), iš rizikos grupių aktyviausiai tikrinami sąlytį su tuberkulioze turintys vaikai – 87 proc. (2018 m. buvo 85 proc.) (4 pav.). **4 pav.** Tuberkulino mėginiu, patikrintų 7 m. ir rizikos grupių vaikų dalis, proc. Kauno rajone 2019 m.

Tuberkulino mėginių įtraukimas į skatinamųjų pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugų ir bazinių kainų sąrašą nuo 2014 m. lapkričio 1 d. galėjo turėti teigiamos įtakos, tačiau ne tiek, kiek tikėtasi.

Vadovaujantis tuberkulioze sergančių asmenų išaiškinimo ir atvejo valdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016-06-23 įsakymu Nr. V-837, kasmet dėl plaučių tuberkuliozės turi būti tiriami suaugusieji sąlytį turėję asmenys, bei asmenys sergantys latentine tuberkulioze, sergantys onkologinėmis ligomis, cukriniu diabetu, lėtiniu inkstų nepakankamumu, užsikrėtę ŽIV, priklausomi nuo alkoholio, narkotinių ir kitų psichoaktyvių medžiagų, esantys laisvės atėmimo vietose, gyvenantys nakvynės namuose, slaugos ir globos įstaigose.

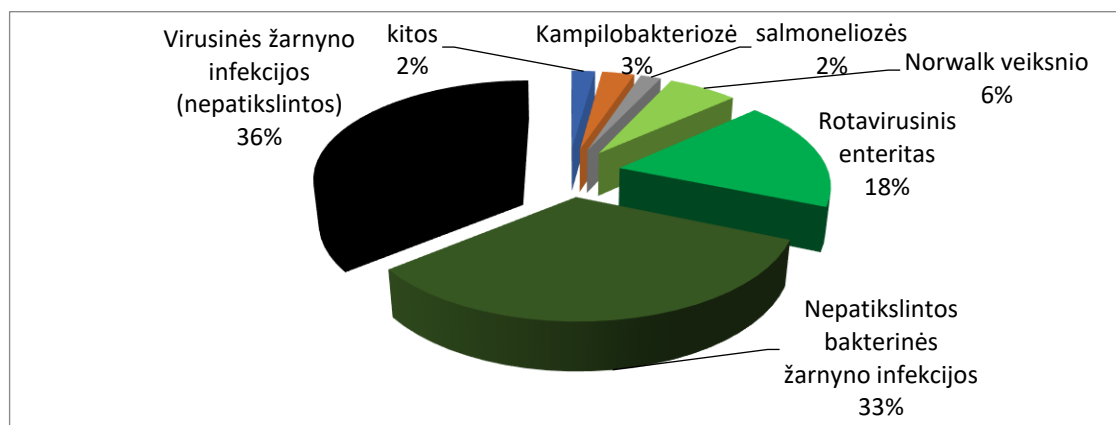
Vadovaujantis 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos 8 prioritetu „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“, patvirtinta jungtinė priemonė (projektas) „J02-CPVA-V Tuberkuliozės profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“, kurios vienoje iš dalių (projektas CPVA-V-618) „Visuomenės informavimas apie tuberkuliozės epidemiologinę būklę ir apsisaugojimo nuo jos būdus, sergančiųjų tuberkulioze ir jų šeimos narių mokymai tuberkuliozės profilaktikos ir kontrolės klausimais“ dalyvauja ir Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) departamentai (6 pav.). Šio projekto uždavinys – didinti visuomenės, sergančiųjų tuberkulioze, jų šeimos narių bei artimą sąlytį turėjusių asmenų sveikatos raštingumą bei informuotumą tuberkuliozės prevencijos klausimais. 2019 m. Kauno apskrityje apmokyta 242 tuberkulioze sergantys asmenys (iš jų 25 Kauno r. gyventojai) ir 212 sąlytį turėjusių asmenų (2018 m. buvo 102 sergantys ir 38 sąlytį turėję).

PER MAISTĄ IR VANDENĮ PLINTANČIOS UŽKREČIAMOSIOS LIGOS IR LIGOS, KURIOMIS UŽSIKREČIAMA PER APLINKĄ

Per maistą ir vandenį plintančios užkrečiamosios ligos ir ligos, kuriomis užsikrečiama per aplinką 2019 m. sudarė 39 proc. visų registruotų užkrečiamųjų ligų Kauno rajone, 2018 m. – 42 proc. Faktiniai sergančiųjų šiomis ligomis skaičiai nežinomi, kadangi į oficialią statistiką patenka tik vaikai ir tie suaugusieji, kurie susergera sunkiomis šių ligų formomis.

Nuo 2010 m. Kauno rajone ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų struktūroje dominuoja virusinės žarnyno infekcijos, kasmet sudarančios apie 50 proc. (5 pav.).

5 pav. Ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų pasiskirstymas proc. Kauno rajone 2019 m.

69 proc. Ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų sudaro nepatikslintos bakterinės ir virusinės infekcijos, tai parodo nepakankamas galimybes nustatyti ligos sukėlėjus. Daugiausiai patvirtintų Ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų diagnozuojama antrojo lygio specialistų, kur tokios galimybės geresnės.

Nepatikslintų virusinių ir bakterinių žarnyno infekcijų per metus sumažėjo apie 3 proc. Sergamumas Rotavirusiniu enteritu ir Norovirusų sukeltomis infekcijomis per metus padidėjo iki 15 proc.

Vos nuo kelių ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų gali apsaugoti skiepai. Rotavirusinės infekcijos vakcina į Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių įtraukta 2018-09-01. ir jau 2019 m. matome, kad skiepėjimai šia vakcina padidėjo 6 kartus: 2019 m. įskiepyta 1 356 vakcinų dozių, kai 2018 m. buvo 211 dozių.

KRAUJASIURBIŲ NARIUOTAKOJŲ PLATINAMOS UŽKREČIAMOSIOS LIGOS

NVSC Kauno departamentas atlieka erkių bei uodų, platinančių užkrečiamąsias ligas, stebėseną apskrityje, siekdamas prognozuoti jų platinamų užkrečiamųjų ligų tendencijas ir laiku informuoti visuomenę apie galimą riziką bei apsaugojimo priemones. Erkių paplitimo bei gausos stebėjimas ir vertinimas vykdomas keturiuose Kauno apskrities rajonų stacionaruose (Kauno mieste, Panemunės seniūnijoje, Zuikinėje, Kauno marių regioninio parko 93 kvartale; Kauno rajone, Samylų seniūnijoje, Girionių miške, Kauno marių regioninio parko 47–48 kvartale; Kėdainių rajone, Kėdainių seniūnijoje, Babėnų miške ir Prienų rajone, Prienų seniūnijoje, Žvėrinčiaus miške).

Erkių aktyvumą taip pat parodo ir sergamumas Laimo liga ir erkinio encefalitu. Kauno rajone, sergamumas Laimo liga yra apie 3 kartus didesnis nei sergamumas erkinio encefalitu. 2019 m. Kauno rajone registruota 116 susirgimų Laimo liga, sergamumo rodiklis 123,4 atv. 100 000 gyventojų. 2018 m. sergamumas buvo mažesnis – registruota 91 susirgimas (rodiklis 98 atv. 100 000 gyv.).

Dažniausiai (81 proc.) susirgusieji Laimo liga nurodo, kad galėjo užsikrėsti savo gyvenamojoje vietovėje. Laimo liga dažniausiai gydoma ambulatoriškai, hospitalizuojama vos 1,7 proc. susirgusiųjų. Vaikai sudarė 16 proc. susirgusiųjų, asmenys nuo 65 metų amžiaus ir vyresni – 22 proc. Didžiausias susirgimų Laimo liga skaičius registruojamas liepos–rugpjūčio mėn.

2019 m. Kauno rajone registruota 34 susirgimai erkinio encefalitu, sergamumo rodiklis 36,3 atv. 100 000 gyv. 2018 m. – du kartus mažiau - 15 susirgimų (rodiklis 16,2 atv. 100 000 gyv.).

Atlikus epidemiologinę diagnostiką išsiaiškinta, kad 82 proc. susirgusiųjų erkinio encefalitu galėjo užsikrėsti savo gyvenamojoje teritorijoje, 6 proc. susirgusiųjų, negalėjo nurodyti užsikrėtimo vietovės.

Erkinio encefalito vakcina yra pati populiariausia iš mokamų vakcinų, 2019 m. Kauno rajone paskiepyta 1 710 vaikai ir 2 381 suaugęs (2018 m. buvo 1 016 vaikų ir 1322 suaugusieji).

Vykdamas kraujasiurbių nariuotakojų stebėseną Kauno apskrities teritorijoje bei atliekant erkių platinamų ligų atvejų epidemiologinę diagnostiką, atnaujintas Lietuvos vietovių žemėlapis, kuriose užsikrečiama erkių platinamomis ligomis. Žemėlapis skelbiamas NVSC interneto svetainėje.

Siekiant užtikrinti gyventojų budrumą ir informuotumą apie erkių platinamas ligas, sudarytas žemėlapis išplatintas ir Kauno apskrities savivaldybėms, visuomenės sveikatos biurams bei visuomenės informavimo priemonėms. Į žemėlapią siūloma atsižvelgti ir organizuojant erkių platinamų ligų prevencines priemones administracinėse teritorijose.

ĮVEŽTINĖS IR RETOS UŽKREČIAMOSIOS LIGOS

2019 m. registruotas 1 legioneliozės atvejis Kauno rajono gyventojui. 2018 m. registruota 1 maliarijos atvejis. Kelionių žemėlapis sparčiai plečiasi, tad ir retų užkrečiamųjų ligų tikimybė didėja. Dauguma susirgusiųjų maliarija viešėjo Afrikos žemyno šalyse (Burkina Faso, Gana, Gvinėja, Nigerija ir kt.). Dažniausiai į Lietuvą įvežama tropinė maliarija. Užsikrėtimo priežastis – nereguliariai ar visai nenaudojami vaistai nuo maliarijos prieš kelionę, kelionės metu bei nepakankama individuali apsauga

nuo uodų. Dėl įvežtinės maliarijos atvejų ir, esant palankioms epidemiologinėms entomologinėms sąlygoms mūsų šalyje (karšta, drėgna vasara), atsiranda galimybė ir vietinei maliarijai atsirasti, todėl vertinami vandens telkiniai, vykdant uodų stebėseną. Maliarinių ir nemaliarinių uodų stebėjimai Kauno apskrityje vykdomi stacionariuose kontroliniuose vandens telkiniuose ir tiriami vieną kartą per 10 dienų kasmet balandžio–spalio mėnesiais. Kauno apskrityje stebimi du telkiniai, esantys Kauno mieste Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo teritorijoje ir Kauno r. Samylų seniūnijoje Girionių gyvenvietėje. Tyrimo metu nustatoma maliarinių uodų gausa ir stebimi fenologiniai reiškiniai. Uodų lervos telkiniuose aptiktos nuo gegužės antrojo dešimtadienio iki rugpjūčio antrojo dešimtadienio. Vertinant uodų lervų skaičių vandens telkiniuose, 2019 m. viename mėginyje vidutiniškai nustatyta po 2,2 lervos, 2018 m. buvo 1,7. Gausiausias sezonas registruotas 2011 m., kai viename mėginyje buvo vidutiniškai 3,3 lervos. Lauke žmogų puolantys uodai stebėti nuo balandžio trečiojo iki rugsėjo pirmojo dešimtadienio. 2019 m. žmogų puolančių uodų, skaičiuojant per 20 min. vidurkis 2,4 uodo, o 2018 m. buvo 3,7 (2010 m. 8,97 uodo).

VIRUSINIAI HEPATITAI

Per pastarąjį dešimtmetį įvyko didelių ūmių virusinių hepatitų epidemiologinių dėsningumų pokyčių. Kauno rajone mažėja sergamumas ūmiu virusiniu hepatitu A iki pavienių atvejų (2019 m. – 1 atvejis, 2018 m. atvejų neregistruota). Pasiskiepyti nuo virusinio hepatito A galima tik savo lėšomis. 2019 m. vaikams įskiepyta 5 vakcinos dozės, suaugusiesiems 4 dozės (2018 m. buvo atitinkamai 1 ir 1). Nors sergamumas virusiniais hepatitais turi tendenciją mažėti, tačiau bendroje ūminių virusinių hepatitų struktūroje, pastaruosius metus vyrauja ūminis virusinis hepatitas C. Kauno rajone 2019 m. užregistruoti 2, 2018 m. – 3 atvejai. Išplėtus ataskaitos formą per metus registruotas 1 lėtinio virusinio hepatito B atvejis.

Manoma, kad sergančiųjų ūminiais virusiniais hepatitais B ir C skaičius yra daug didesnis už oficialųjį, nes sergantieji lengvomis ligos formomis dažniausiai į medikus nesikreipia arba šios ligos slepiasi po kitų ligų diagnozėmis. 2019 m. Kauno apskrityje gauta informacija apie laboratorijose atliktus teigiamus hepatito B tyrimus 528 asmenims ir 395 hepatito C.

Skiepijimai nuo hepatitų nėra aktyvūs. Hepatitas B įtrauktas į vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių, tačiau mokamai skiepijasi ir suaugusieji: 2019 m. paskiepyta 42 asmenys (2018 m. buvo 12).

LYTINIU KELIU PLINTANČIOS INFEKCIJOS

Stebint pastarųjų metų lytiniu keliu plintančių infekcijų (toliau – LPI) sergamumo pokyčius negalima teigti, kad duomenys atitinka tikrovę ir sergamumas šiomis ligomis realiai mažėja. Kauno rajone 2019 m. sergamumo sifiliu rodiklis buvo 0,53 atv. 10 000 gyv. (2018 m. – 0,32 atv. 10 000 gyv.), gonokokine infekcija – 0,11 atv. 10 000 gyv. (2018 m. – 0,22 atv. 10 000 gyv.), chlamidijų sukeltomis ligomis, atsiradusiomis lytiškai santykiuojant – 0,21 atv. 10 000 gyv. (2018 m. – 0,11 atv. 10 000 gyv.).

2019 m. Kauno rajone ŽIV infekcijos atvejų nenustatyta (2018 m. – 1).

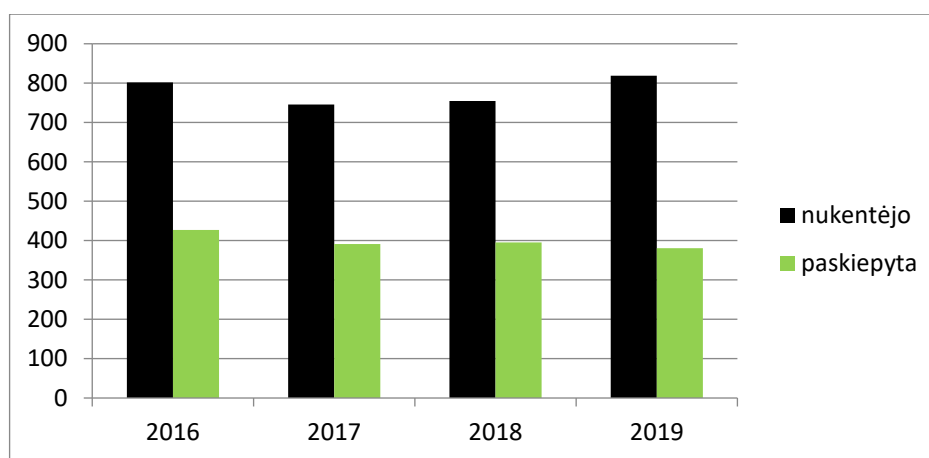
PASIUTLIGĖ

Pasiutligė – mirtina liga, kurios išvengsime tik laiku pradėję poekspozicinę žmonių nuo pasiutligės profilaktiką. Kauno apskrities teritorijose paskutiniai žmonių mirties nuo pasiutligės atvejai buvo užregistruoti 1997 m. Kėdainių rajone ir 2004 m. Prienų rajone.

Tačiau labai svarbios ir gyvūnų apsaugos nuo pasiutligės priemonės – teisingas gyvūnų laikymas ir priežiūra, naminių gyvūnų skiepai nuo pasiutligės bei laukinių gyvūnų oralinė vakcinacija.

Gyvūnų pasiutligės epizootinė situacija šalyje yra palanki. Gyvūnų susirgimų pasiutlige Lietuvoje jau kelis metus iš eilės neregistruota, 2018 m. buvo 1. Tai geriausias laukinių gyvūnų oralinės vakcinacijos nuo pasiutligės programos, mūsų šalyje pradėtos vykdyti 2006 m., efektyvumo įrodymas. Paskutiniai gamtiniai pasiutligės židiniai Kauno apskrityje nustatyti 2010 m. (Kauno mieste ir Raseinių rajone). 2019 m. Kauno mieste ir rajone nuo gyvūnų nukentėjo 819 asmenų, iš jų 183 vaikai (22 proc.). Dažniausiai (60,3 proc.) gyventojai nukenčia nuo naminių gyvūnų (šunų ir kačių) ir tik trečdalis nuo laukinių. Jei gyvūnas žinomas, organizuojama Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos specialistų vykdoma gyvūno sveikatos stebėseną 14 d. Nukentėjusiajam nuo laukinio gyvūno ar nežinomo gyvūno, visais atvejais yra skiriama profilaktika pasiutligės vakcina. 2019 m. nuo pasiutligės paskiepyta 46,5 proc. nukentėjusių asmenų (2018 m. 52 proc.) (6 pav.).

6 pav. Nukentėjusių nuo gyvūnų ir dėl šios priežasties paskiepytų nuo pasiutligės asmenų skaičius Kauno mieste ir rajone 2016–2019 m.

Mažinant nukentėjusių asmenų skaičių svarbu užtikrinti gyvūnų laikymo taisyklių įgyvendinimą ir priežiūrą.

IMUNOPROFILAKTIKA

Nacionalinėje imunoprofilaktikos 2019–2023 metams programoje numatyti pagrindiniai tikslai išlieka panašūs į ankstesnių programų: valdyti, mažinti sergamumą, protrūkių tikimybę, pašalinti ir išnaikinti vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas (tymai, raudonukė); užtikrinti skiepavimo saugumą, efektyvumą ir prieinamumą. Siekiamuose rezultatuose numatyta išlaikyti ne mažesnes kaip 90 proc. vaikų skiepavimo apimtį visoje šalyje ir kiekvienoje savivaldybėje, o nuo tymų ir raudonukės – ne mažesnes kaip 95 proc.. Kauno apskrities vaikų skiepavimų apimtys yra pačios žemiausios tarp dešimties apskričių.

2019 m. buvo įvertintos iš 10 Kauno rajono ASPĮ gautos metinės Imuniteto būklės ataskaitos (Forma Nr. 7) ir apskaičiuotos 2019 m. vaikų profilaktinių skiepavimų apimtys (1 lentelė).

1 lentelė. Vaikų, skiepiamų pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepavimų kalendorių imunizacijos apimtys Kauno apskrities administracinėse teritorijose 2019 m. (proc.)

Ligos pavadinimas	Vaikų amžius	Raseinių r.	Kėdainių r.	Birštono r.	Kaišiadorių r.	Prienų r.	Kauno r.	Jonavos r.	Kauno m.	Kauno apskritis
Tuberkuliozė (BCG)	Iki 1 m.	98,3	99,3	100	98	98,1	95,6	97,1	96,4	96,7
Hepatitis B (HepB)	1 m.	96,7	96,5	100	95,8	91,6	93,9	89	89,3	90,8
Difterija, stabligė, kokliušas (Tdap)	16 m.	96,9	96	95,2	93,3	93,3	88,7	92,2	89,8	91,3
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas (MMR)	7 m.	96,5	95,5	91,7	89,3	91,5	90,8	89,7	89,3	90,4
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomieltas (DTaP-IPV)	7 m.	96,9	95,5	88,4	88,4	92,8	90,2	90	88,5	88,9
Tymai, raudonukė, epideminis parotitas (MMR)	2 m.	92,3	94,8	88,9	95,7	88,4	93,2	87,7	91,5	91,8
Žmogaus papilomos viruso infekcija (HPV)	12 m.	90,6	86,9	100	76,4	80,7	69,5	67,5	74,3	75,6
Kokliušas, difterija, stabligė, poliomieltas ir B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> (DTaP-IPV-Hib)	2 m.	89,5	94,3	88,9	93,3	81,3	88,2	82	89,2	88,9

Deja, rekomenduojamų 90–95 proc. skiepimų apimčių pasiekti nepavyksta. Kauno rajone tik viena pozicija yra pakankama ir viršija 95 proc.

Atliekant imunoprofilaktinio darbo organizavimo kontrolę, vertinant „šalčio grandinės“ užtikrinimo, imunologinių vaistinių preparatų gabenimo, laikymo sąlygas bei skiepavimo priemonių nukenksminimo režimą, skiepimų dokumentaciją, 2019 m. patikrinta 14 Kauno rajono ASPĮ, neatitikčių nenustatyta. Informacija apie patikrinimo rezultatus 2019-12-18 raštu buvo pateikta Kauno apskrities gydymo įstaigoms ir savivaldybėms.

Profilaktiniai skiepimai turi įtakos užkrečiamųjų ligų epideminiam procesui. Per pastaruosius dešimt metų Kauno apskrityje ženkliai sumažėjo sergamumas epideminiu parotitu, raudonuke. Jau daugelį metų neregistruojami susirgimai įgimtu raudonukės sindromu ar naujagimių stablige, poliomieltu, difterija, stabligės atvejai registruojami tik pavieniai, tarp vyresnio amžiaus žmonių. Tačiau žemos skiepimų apimtys sudaro sąlygas užkrečiamųjų ligų plitimui, todėl kai kurios pamirštos ligos (raudonukė, difterija, poliomieltas) gali sugrįžti. Tai parodė ir 2019 m. tymų protrūkis.

Sveiko senėjimo užtikrinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų plane, be kitų sveikatinimo ir profilaktinių priemonių minimi ir skiepimai vyresnio amžiaus asmenims. Skiepijimosi visą gyvenimą idėja dar tik skinasi kelių mūsų visuomenėje.

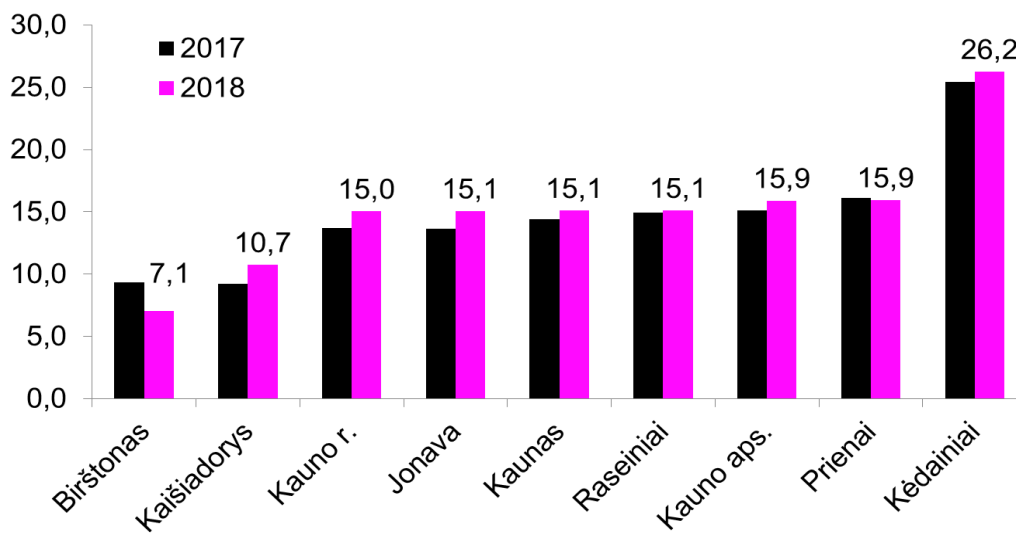
Gresiant difterijos epidemijai Lietuvoje, atsižvelgiant į PSO rekomendacijas, 1995 m. pabaigoje ir 1996 m. pradžioje buvo vykdoma skiepavimo nuo difterijos nemokama kampanija, kurios tikslas – užkirsti kelią tolimesniam difterijos epidemijos plitimui. Kampanijos metu viena vakcinos doze

paskiepyta per 1,5 mln. arba 76,7 proc. suaugusiųjų Lietuvos gyventojų. Siekiant palaikyti aukštas difterijos kolektyvinio imuniteto apimtis ir išvengti stabligės susirgimų, suaugusieji, vyresni nei 26 m., skiepijami palaikomąja difterijos, stabligės vakcina kas 10 m. Per 2019 metus Kauno rajone buvo paskiepyta beveik 298 vyresni nei 26 m. amžiaus asmenys difterijos ir stabligės komponentų turinčia vakcina. 2018 m. buvo 332.

Nacionalinėje imunoprofilaktikos 2019–2023 metų programoje taip pat numatyta Valstybės biudžeto lėšomis skiepyti rizikos grupių asmenis nuo sezoninio gripo. Nuo 2007 m. Kauno apskrityje, kaip ir visoje Lietuvoje, rizikos grupių asmenys skiepijami nuo sezoninio gripo valstybės biudžeto lėšomis. Atsižvelgiant į Kauno rajono ASPI pateiktą sezoninio gripo vakcinės poreikį ir joms skirtą kiekį 2018–2019 m. sezoną buvo panaudota 100 proc. visos gautos sezoninio gripo vakcinės. 2017–2018 m. buvo 97,1.

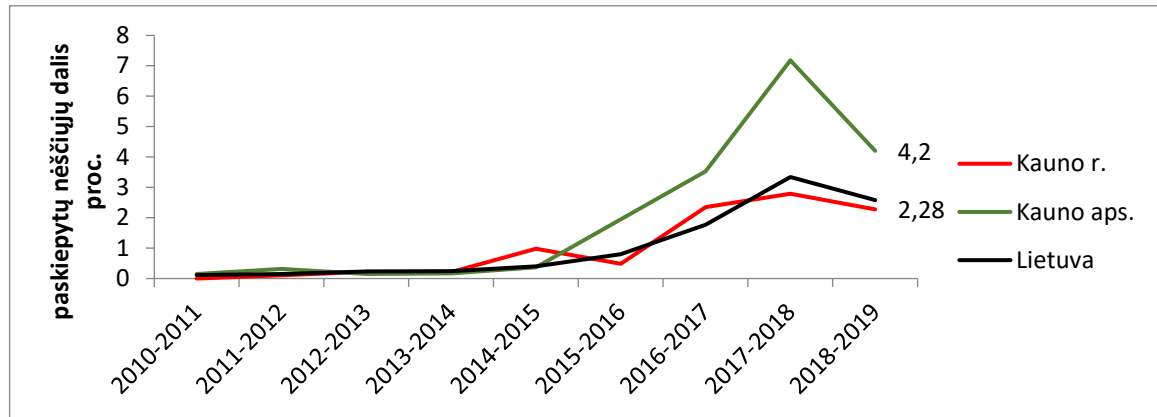
Nors 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojusi nauja skatinamoji paslauga – gripo rizikos grupėms priklausančių asmenų skiepijimas sezoninio gripo vakcina šiek tiek padidino skiepijimų apimtį, tačiau kaip ir visoje šalyje Kauno apskrityje jos vis dar nėra pakankamos ir nesiekia rekomenduojamų 75 proc. (7 pav.).

7 pav. 65 metų ir vyresnių asmenų skiepijimo sezoninio gripo vakcina apimtys Kauno apskrityje, pagal prisirašiusių asmenų skaičių

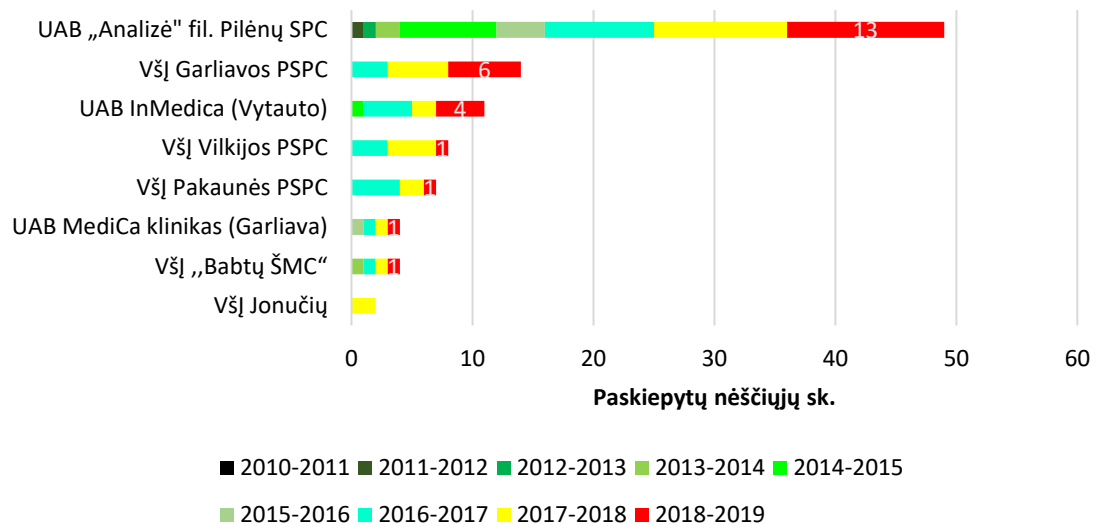
2014–2017 m. PSO iniciatyva Lietuvoje rengtas ir įgyvendintas TIP Flu projektas skirtas nėščiąjų skiepijimų nuo sezoninio gripo apimčių didinimui. TIP Flu – tai PSO Europos regiono biuro kartu su šalių suinteresuotais dalyviais palaikomas procesas. Juo siekiama parengti sezoninio gripo prevencijos (imunoprofilaktikos) programas, pritaikytas kiekvienos valstybės narės unikaliam kontekstui ir poreikiams. 2014 m. Gripo ir kitų sveikatos sistemos patogenų programa gavo finansavimą TIP Flu vadovo parengimui nėščiosioms, kad būtų padidintos skiepijimo nuo sezoninio gripo apimtys šioje tikslinėje grupėje. Nors nėščiųjų skiepijimas sezoninio gripo vakcina yra pripažintas saugiu ir efektyviu, tiek nėščiajai, tiek naujagimiui, tačiau šie skiepijimai Kauno rajone vyksta gan vangiai (8 pav.).

8 pav. Nėščiųjų skiepijimo sezoninio gripo vakcina apimčių pokytis

2018–2019 m. sezoną bent vieną nėsčiąją paskiepijo 50 proc. visų rajone esančių ASPĮ. Daugiausia nėsčiųjų per 2018–2019 m. sezoną paskiepyta Pilėnų sveikatos priežiūros centre – 11, ir VšĮ Vilkijos PSC – 6 (9 pav.)

9 pav. Kauno r. ASPĮ paskiepytų nėsčiųjų skaičius

Viena svarbiausių gripo rizikos grupių yra sveikatos priežiūros darbuotojai, kurių skiepėjimai svarbūs ne tik pačių darbuotojų apsaugai nuo gripo, jų pacientų, o taip pat infekcijų plitimo gydymo įstaigose prevencijai. Kauno rajono ASPĮ darbuotojų skiepėjimo apimtys 2018–2019 m. yra vienos didžiausių Kauno apskrityje ir siekia 44,4 proc. Atskirose ASPĮ darbuotojų skiepėjimų apimtys svyruoja nuo 76 proc. iki 0 proc. Daugiausia darbuotojų paskiepijo UAB Babtų ŠMC – 76,5 proc. ir UAB InMedica bei Ažuolyno ŠMC po 75 proc. Tik UAB Šlienavos SPC nepaskiepijo nei vieno darbuotojo. Darbdavys yra įpareigotas rūpintis ASPĮ darbuotojų sveikatos apsauga nuo užkrečiamųjų ligų, organizuojant skiepėjimus darbdavio lėšomis.

Nuo 2015 m. gruodžio 1 d. rizikos grupėms priklausantys asmenys skiepjami nuo pneumokokinės infekcijos. Šiuo atveju yra griežtai nustatytos ligos ir jų kodai, atskirai vaikams ir suaugusiesiems, kada vakcina kompensuojama Valstybės biudžeto lėšomis. Jau du kartus praplėstas rizikos grupių sąrašas, tačiau skiepėjimai nėra aktyvūs. Kauno rajone 2019 m. paskiepyta 121 suaugęs ir 32 vaikai (2018 m. buvo 120 suaugusių ir 50 vaikų). Dvi Kauno rajono ASPĮ per metus nepaskiepijo nei vieno asmens - Ažuolyno šeimos sveikatos centras ir UAB Šlienavos SPC. Daugiausia rizikos grupėms priklausančių suaugusiųjų paskiepyta VšĮ Garliavos PSC – 38 ir VšĮ Vilkijos PSC – 18 suaugusiųjų.

Imunoprofilaktika kaip ligų kontrolės visuomenėje priemonė labai efektyvi tik tuomet, kai šiai sričiai reikiama dėmesį skiria ne tik skiepų kabinetų darbuotojai, bet visi medikai, sveikatos organizatoriai, kitų sričių vadovai bei masinio informavimo priemonės.

ANTIMIKROBINIO ATSPARUMO VALDYMAS KAUNO APSKRITYJE

Antimikrobinio atsparumo valdymas Kauno apskrityje pradėtas vykdyti nuo 2014 m. rugsėjo 1 d., kai buvo įkurta Kauno apskrities antimikrobinio atsparumo valdymo grupė (toliau – Grupė). Pagrindinis Grupės veiklos tikslas – formuoti racionalią antibiotikų vartojimo politiką apskrityje, keičiant pacientų ir gydytojų požiūrį. 2019 m. grupės veikla buvo nukreipta į informacijos apie antimikrobinio atsparumo problemos skleidimą ligoninių darbuotojams, moksleiviams ir bendruomenėms. Organizuota mokslinė-praktinė konferencija ligoninių darbuotojams VšĮ Respublikinėje Kauno ligoninėje, kartu su Šiaulių departamentu organizuota konferencija Šiauliuose, deleguotas lektorius į konferenciją Marijampolėje, Lietuvos visuomenės sveikatos asociacijos Tarybos narių išplėstinio posėdžio metu organizuotas seminaras antimikrobinio atsparumo tema, pristatant Kauno apskrities antimikrobinio atsparumo valdymo grupės veiklą bei aptariant antimikrobinio atsparumo problemas ir aktualijas.

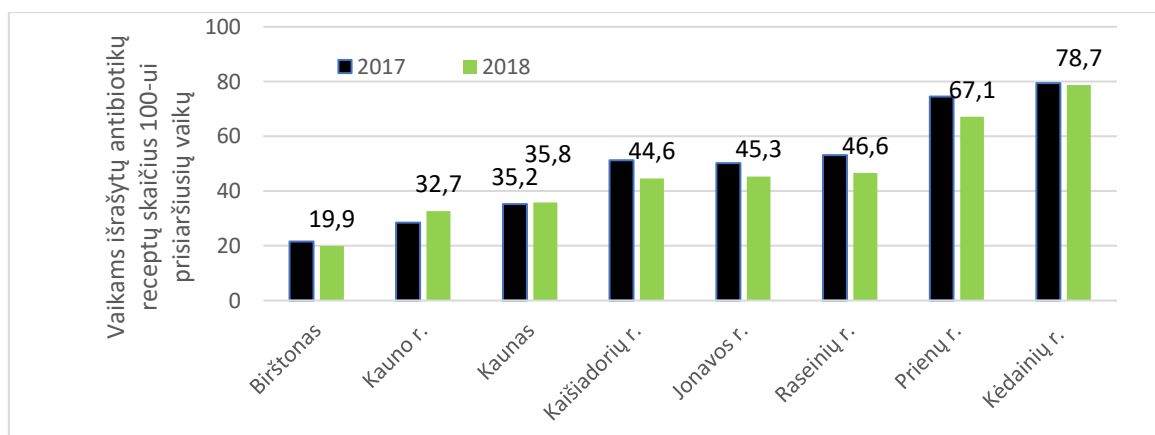
2019 m. pirmą kartą Kauno apskrityje organizuotas 10–11 klasių mokinių konkursas „Drauge nugalėsime bakterijų atsparumą antibiotikams“, skleidžiant informaciją apie antimikrobinį atsparumą, pasitelkiant moksleivių išradingumą. Konkurse dalyvavo 6 Kauno apskrities savivaldybės, kuriose nugalėjusios komandos pristatė savo darbus baigiamojoje konferencijoje LSMU MA Visuomenės sveikatos fakultete.

Kauno rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro organizuotame I-ajame konkurso etape dalyvavo 15 dalyvių. Planuojama konkursą organizuoti kasmet.

Bendradarbiaujant su Kauno rajono visuomenės sveikatos biuru paskaityti 5 pranešimai antimikrobinio atsparumo tema penkiose Kauno r. bendruomenėse.

Bendradarbiaujant su Kauno teritorine ligonių kasa atlikta kompensuojamų antibiotikų skyrimo vaikams Kauno apskrities ASPĮ analizė. Stebimas rodiklio sumažėjimas penkiose Kauno apskrities teritorijose lyginant 2017 ir 2018 metų duomenis. Kauno rajone išrašomų antibiotikų skaičius nėra didelis, tačiau 2018 m. kiek padidėjo. (10 pav.)

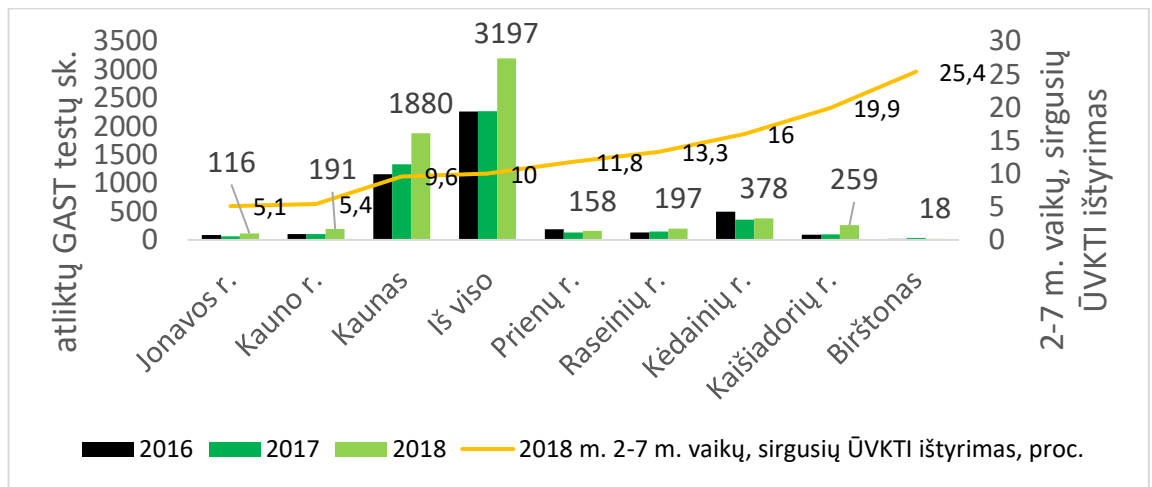
10 pav. Antibiotikų receptų skaičius 100 prisirašiusių vaikų Kauno apskrities administracinėse teritorijose 2017–2018 m.

Daugiausia antibiotikų paskiriama VšĮ Vilkijos PSPC – 47,7 receptai 100 prisirašiusių vaikų, ir VšĮ Babtų šeimos medicinos centre – 37,6.

Racionaliam antibiotikų vartojimui įtakos turi ir užkrečiamųjų ligų laboratorinių tyrimų prieinamumas, todėl labai svarbu užtikrinti greitojo A grupės beta hemolizinio streptokoko antigeno nustatymo testo (toliau - GAST) prieinamumą visose ASPĮ, ypač kai nuo 2016 m. sausio 1 d. šio testo atlikimas įtrauktas į skatinamųjų pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašą. Atlikta greitojo A grupės beta hemolizinio streptokoko antigeno nustatymo testo atlikimo 2–7 metų vaikams, sirgusiems ŪVKTI, aktyvumo analizė Kauno apskrities ASPĮ 2018 m. (11 pav.). Ši analizė 2019-09-12 raštu buvo pateikta Kauno apskrities ASPĮ vadovams ir Kauno apskrities savivaldybių gydytojams.

11 pav. Greitojo A grupės beta hemolizinio streptokoko antigeno nustatymo testo atlikimo 2–7 metų vaikams, sirgusiems ŪVKTI, aktyvumo analizė Kauno apskrities ASPĮ, 2018 m.

2019 m. Kauno rajone atlikta 191 testas ir patikrinta 5,4 proc. 2–7 m. vaikų. Iš Kauno rajono ASPĮ daugiausia 88 testus atliko VšĮ Vilkijos PSC. Antroje vietoje UAB Medica klinika 63 testai. Pagal patikrintų sirgusių vaikų proc. Kauno rajone pirmauja VšĮ Vilkijos PSC, atlikusi GAST testą 30,1 proc. 2–7 m. vaikų sirgusių ŪVKTI. 4 ASPĮ šių testų neatlieka.

Kartu su Higienos institutu ir Kauno teritorine ligonių kasa 2019 m. dalyvauta rengiant ambulatorinių ASPĮ antimikrobinio atsparumo valdymo veiklos vertinimą pagal šešis kriterijus: kompensuojamųjų antibiotikų skyrimas vaikams, kompensuojamųjų antibiotikų skyrimas kūdikiams, siauro veikimo spektro penicilinų skyrimas vaikams, greitojo A grupės beta hemolizinio streptokoko antigeno nustatymas, vaikų (8 m.) skiepijimo antrąja MMR vakcinės doze apimtys, 65 m. ir vyresnių asmenų skiepijimo sezoninio gripo vakcina apimtys. Vadovaujantis šiais kriterijais, iš 82 Kauno apskrityje esančių ASPĮ, VšĮ „Veiveriečių sveikata“ (Prienuų rajonas), atrinkta kaip geriausių rezultatų pasiekusi ASPĮ, surinkusi maksimalų balų skaičių 6 jau antrus metus iš eilės. Po 5 balus surinko dar 8 Kauno apskrities ASPĮ iš kurių 7 yra Kauno mieste ir viena Kauno r. (UAB InMedica (Garliava)).

Pagal antrąjį vertinimo rodiklį Kauno rajono ASPĮ kūdikiams antibiotikus skiria rečiau nei Kauno apskrities vidurkis (19,5 recepto 100 prisirašiusių kūdikių), lyginant su Kauno apskrities vidurkiu (26,7 recepto 100 prisirašiusių kūdikių). Daugiausiai receptų kūdikiams paskirta UAB Šlienavos sveikatos priežiūros centre 1 receptas 2 prisirašiusiems kūdikiams, VšĮ Vilkijos PSC – 40,4 receptai 100 kūdikių

Pagal trečiąjį vertinimo rodiklį siauro veikimo spektro penicilinai Kauno rajono ASPĮ (19,8 proc.) skiriami kiek rečiau nei Kauno apskrities vidurkis (20,7 proc.) nuo visų paskirtų penicilinų.

Didžiausią dalį – 30,8 proc. paskyrė VšĮ Pakaunės PSPC ir 29,3 proc. VšĮ Jonučių šeimos sveikatos centras.

Pagal penktąjį rodiklį 8 metų vaikų skiepijimo MMR vakcina apimtys Kauno rajone. 2018 m. buvo nepakankamos ir siekė 93,7 proc. Kauno apskrityje šis rodiklis buvo 92,2 proc. Tik VšĮ Babtų šeimos medicinos centre šios apimtys siekė 100 proc. Mažiausios apimtys VšĮ Jonučių šeimos sveikatos centre 45,5 proc. (paskiepyta 5 vaikai iš 11).

Pagal šeštąjį rodiklį 65 m. ir vyresnių asmenų skiepijimas sezoninio gripo vakcina siekia 15 proc. Kauno apskrities vidurkis – 15,9. Daugiausia vyresnio amžiaus asmenų paskiepyta UAB InMedica (Garliava) – 20 proc. ir VšĮ Garliavos PSPC 18,7 proc.

Vykdam užkrečiamųjų ligų profilaktiką ir kontrolę siekiama, kad visuomenė būtų motyvuota rūpintis savo sveikata. Žinios tikslinėms asmenų grupėms skleidžiamos įvairiomis informavimo priemonėmis: rengiant ir platinant straipsnius, pranešimus spaudoje, teikiant interviu žiniasklaidai, rengiant seminarus ir konferencijas bei skaitant pranešimus.

IŠVADOS:

- Mikrobiologiniai ir kiti užkrečiamųjų ligų laboratoriniai tyrimai pirmines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiose ASPĮ atliekami itin retai dėl tyrimų brangumo, todėl didžioji dalis užkrečiamųjų ligų lieka nenustatyta ir sudėtinga vertinti tikrąjį sergamumo lygį.
- Vertinant nepalankią tuberkuliozės epidemiologinę situaciją Lietuvoje būtinas aktyvesnis vaikų ištyrimas tuberkulino mėginiu administracinėse teritorijose.
- Neužtikrinamas suaugusiųjų priklausančių tuberkuliozės rizikos grupėms asmenų kasmetinis ištyrimas dėl tuberkuliozės.
- Žemos skiepijimų apimtys (ypač privačiose ASPĮ), sudaro sąlygas skiepais valdomų infekcijų plitimui, todėl kai kurios pamirštos ligos (raudonukė, difterija, poliomielitas) gali sugrįžti, kaip sugrįžo tymai. Siekiant užtikrinti imunizacijos apimčių didėjimą atskirose vaikų amžiaus grupėse, nepakanka vertinti situaciją tik Kauno rajono savivaldybės administracinėje teritorijoje, tai turėtų būti vertinama ir kiekvienoje ASPĮ, kiekvieno gydytojo bei atliekama nepaskiepijimo priežasčių analizė, kodėl ir kiek yra nepaskiepytų vaikų pagal LR Vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių, bei sudaromi individualūs skiepijimo planai vaikams, kad kuo greičiau būtų pasivyta LR Vaikų profilaktinių skiepijimų kalendoriuje numatytas skiepijimas.
- Įsigaliojus skatinamųjų paslaugų sąrašo papildymui, įtraukiant rizikos grupių asmenų skiepijimą nuo gripo, stebimas teigiamas poslinkis – daugiau asmenų paskiepyta nuo sezoninio gripo. Kuriant saugias nuo gripo sąlygas pacientams, būtina didesnę dėmesį skirti sveikatos priežiūros darbuotojų skiepams.
- Nėščiujų skiepijimo skatinimo priemonių įgyvendinimas turėjo teigiamos įtakos nėščiujų ir būsimų naujagimių apsaugai nuo gripo. Siekiant išlaikyti ir toliau didinti nėščiujų skiepijimo apimtį būtina ir toliau didinti tarpsektorinį bendradarbiavimą, bei didesnę dėmesį skirti kitoms rizikos grupėms (sveikatos priežiūros darbuotojams, vyresnio amžiaus asmenims).
- Pasiutligės epidemiologinės priežiūros efektyvumą, t.y. valstybės lėšų taupymą, pagrindžia mažėjanti poekspozicinė imunoprofilaktika, skiriama nuo gyvūnų nukentėjusiems asmenims, kai konkrečiu atveju kruopščiai ištiriama grėsmė užsikrėsti pasiutlige. Kadangi daugiau nei pusė nukentėję nuo žinomų gyvūnų, o bendras nukentėjusiųjų skaičius kinta nežymiai, būtina skatinti aktyviau užtikrinti gyvūnų laikymo taisyklių reikalavimų įgyvendinimą.
- Didėjant erkių gausai ir nemažėjant sergamumui erkių platinamomis ligomis, būtina užtikrinti poilsiaviečių, parkų ir kitų dažnai gyventojų lankomų teritorijų priežiūrą, reguliariai šienaujant žolę, iškertant menkaverčius krūmus bei įrengiant mažiau prižiūrimose teritorijose įspėjamuosius ženklus dėl erkių platinamų ligų kylančio pavojaus.

- Netolygus kompensuojamųjų antibiotikų suvartojimas vaikams tarp skirtingų ASPĮ, galimai rodo netikslingą jų skyrimą ir vartojimą. Antrąjį kartą vertinant ASPĮ pagal 6 rodiklius, geriausių rezultatų pasiekė ta pati ASPĮ, surinkusi 6 balus. Siekiant racionalaus antibiotikų vartojimo, visi užkrečiamųjų ligų tyrimai yra svarbūs, o ypač greitieji testai.

SIŪLYMAI:

- Skatinti ASPĮ darbuotojus ir vadovus siekti didesnių skiepavimo apimčių, panaudojant skatinamosiomis paslaugomis uždirbtas papildomas lėšas. Sukurti tvarią skatinimo priemonę, kuri padėtų užtikrinti rekomenduojamas (pasiekti 95 proc. MMR vakcina ir išlaikyti ne mažesnes kaip 90 proc. vaikų skiepavimo apimtis savivaldybėje) vaikų skiepavimą apimtis. Skatinti geriausių rezultatų pasiekusius gydytojus, slaugytojus, ASPĮ. Skatinti Kauno apskrities skiepavimo apimčių didinimo plano priemonių įgyvendinimą visame rajone ir kiekvienoje ASPĮ.

- Didinti ASPĮ atsakomybę, kad pagal pateiktą sezoninio gripo vakciną, skirtą rizikos grupių asmenų skiepavimui, poreikį būtų užtikrintas tikslinis panaudojimas, griežtinant atsiskaitymą už nepanaudotas sezoninio gripo vakciną likučius.

- Kuriant saugias nuo gripo ir kitų užkrečiamųjų ligų sąlygas pacientams, didesnę dėmesį skirti sveikatos priežiūros darbuotojų skiepams.

- Organizuoti nakvynės namų, slaugos ir globos įstaigų gyventojų, bei žemo slenksčio kabinetuose besilankančių priklausomybės ligomis sergančių asmenų ištyrimą dėl tuberkuliozės.

- Skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą imunoprofilaktikos ir užkrečiamųjų ligų valdymo srityje. Daugiau dėmesio skirti erkių pernešamų ligų profilaktikos priemonių aktyvinimui: skiepų reklamai, informacijos sklaidai.

- Ieškoti galimybių ir organizuoti savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos prioritetų nustatymą, įtraukiant imunoprofilaktiką ir antimikrobinio atsparumo valdymą.

Parengė:

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro
prie Sveikatos apsaugos ministerijos
Kauno departamento Užkrečiamųjų ligų valdymo skyriaus
patarėja Kristina Rudžinskaitė